

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยปัจจุบันกำลังประสบกับปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ สาเหตุหนึ่งอาจสืบเนื่องมาจากคนใน สังคมขาดการยึดมั่นในคุณธรรม ดังที่ ชม ภูมิภาค (2525: 1-2) ได้แสดงความเห็นไว้ว่า คนในบ้านเมืองเราปัจจุบันนี้ ยังเป็นคนที่ขาดคุณธรรมอยู่เป็นอันมาก การที่คนขาดคุณธรรมย่อม ก่อให้เกิดปัญหาสังคมมากมาย เป็นสิ่งขัดขวางความเจริญก้าวหน้าของชาติ... ปัญหาที่เกิดขึ้น ในบ้านเมืองไทยทุกวันนี้ล้วนแต่เป็นเครื่องแสดงว่า คนขาดคุณธรรมและจริยธรรมทั้งสิ้น เช่น การฉ้อราษฎร์บังหลวง การกดขี่ข่มเหง การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การข่มขืน การปล้นสดมภ์ การค้ายาเสพติด การฆ่ากันตาย อุบัติเหตุบนท้องถนนและอื่น ๆ ล้วนเป็นเครื่องแสดงว่าสังคม มีคนไม่มีคุณธรรมอยู่เป็นอันมาก ดังจะพิจารณาได้จากสถิติคดีอาญาที่น่าสนใจบางประเภทที่เกิดขึ้น ที่วราชมหาวิทยาลัยของกองวิจัยและวางแผนกรมตำรวจ เปรียบเทียบกันระหว่างปี พ.ศ. 2527 กับ พ.ศ. 2528 ในช่วงเดียวกันของเดือนมกราคม - สิงหาคม (กองวิจัยและวางแผน 2528: ไม่มีเลขหน้า) มีดังนี้

		<u>ปี 2527</u>		<u>ปี 2528</u>	
คดีฆ่าคนตาย	เกิด	5,673	:	5,098	คดี
คดีปล้นทรัพย์	เกิด	1,292	:	1,303	คดี
คดีข่มขืนกระทำชำเรา	เกิด	1,840	:	1,793	คดี
คดีข่มขืนและชำ	เกิด	15	:	20	คดี
คดีทำร้ายร่างกาย	เกิด	6,160	:	6,264	คดี
คดีลักทรัพย์	เกิด	20,127	:	19,886	คดี
คดีโจรกรรมรถจักรยานยนต์	เกิด	3,244	:	3,108	คดี
คดีโจรกรรมรถยนต์	เกิด	726	:	888	คดี
คดีเกี่ยวกับยาเสพติด	เกิด	21,717	:	28,639	คดี

จากสถิติคดีอาญาดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นปัญหาสำคัญยิ่งในสังคมไทยปัจจุบัน การเกิดคดีอันร้ายแรงต่าง ๆ นี้ แสดงว่าคนขาดคุณธรรม ขาดการยึดมั่นในคุณธรรม จึงได้ประพฤติปฏิบัติตนขัดต่อศีลธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคมทำให้บ้านเมืองสับสนวุ่นวายขาดความสงบสุข

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกระทำความผิดในคดีร้ายแรงต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้ นอกจากจะปรากฏการกระทำความผิดของบุคคลโดยทั่วไปแล้ว ยังปรากฏการกระทำความผิดของเด็ก และเยาวชนซึ่งเป็นความหวัง เป็นอนาคตของชาติอีกด้วย ดังเช่น สถิติคดีเด็กและเยาวชนของศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง กระทรวงยุติธรรมประจำปี 2527 (ศาลคดีเด็กและเยาวชน 2528: ไม่มีเลขหน้า) มีคดีเกี่ยวกับการต้องทําความผิดของเด็กและเยาวชนถึง 2,194 คดี ในคดีต่าง ๆ เหล่านี้ที่พบมากได้แก่ ลักทรัพย์ ช่องโจร ยาเสพติด ทำร้ายร่างกาย ผิดกฎหมายอาวุธปืน รั้งราวทรัพย์ อนาคต ปล้นทรัพย์ และการพนัน

การที่สังคมเกิดความสับสนวุ่นวายมีผล เมืองของชาติซึ่งรวมทั้ง เด็กและเยาวชน ประพฤติปฏิบัติตนไม่เหมาะสม ปราศจากคุณธรรมเช่นนี้นั้น อาจเป็นเพราะการยอมรับวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งยึดมั่นในเรื่องของวัตถุเข้ามามากเกินไป ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่หันไปสนใจในสิ่งที่เป็นวัตถุมากกว่าสิ่งที่เป็นนามธรรมจึงไม่ค่อยคำนึงถึงสภาพจิตใจกันเท่าไรนัก ทำให้คนในสังคมส่วนมากขาดธรรมะ ขาดคุณธรรม ดัง วีระ บำรุงรักษา (2522: 7) ได้แสดงความเห็นไว้ว่า ปัจจุบันนี้การศึกษาตามแนววิทยาศาสตร์ตะวันตกได้หันเหความคิดและจิตใจของเยาวชนให้เป็นฝรั่งมากขึ้น ความเจริญทางวัตถุเป็นอุปสรรคอันยิ่งใหญ่ ในการรักษาเอกลักษณ์อันมีค่าของชาติ คนไทยเดี๋ยวนี้มีสภาพเป็นไทยแต่ตัว ส่วนจิตใจนั้นเป็นทางวัฒนธรรมตะวันตกกันเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงจำนวนน้อยที่สนใจศึกษาหลักธรรม คำสอน และยังมีคนไทยจำนวนน้อยลงไปอีก ที่พยายามประพฤติปฏิบัติตามหลักของศีล สมาธิและปัญญา ความนิยมของสังคมเปลี่ยนไป นิยมวัตถุแบบชาวตะวันตก มองโลกแบบตะวันตกและ เคารพบูชาวิทยาการของชาวตะวันตก สังคมไทยซึ่งควรมีผู้ทรงศีล เป็นผู้นำหรือเป็นหลักชัยและมีผู้บริหารประเทศ ข้าราชการประชาชนและเยาวชนมีคุณธรรมประจำใจอยู่ลดหลั่นกันไปตามลำดับขั้นนั้นกันอยู่อย่างสับสนวุ่นวายทาสลัทธิแน่นอนไม่ได้เลย

ดังนั้นเรื่องคุณธรรม จริยธรรมจึงเป็นประเด็นสำคัญที่นักวิชาการ นักการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องให้ความสนใจเป็นอันมาก ได้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ทั้งในรูปแบบการประชุม การวิจัย การสัมมนา การประกาศเชิญชวน ฯลฯ

ทั้งนี้ เพื่อให้ทุกคนได้สนใจและตระหนักถึงความสำคัญของปัญหานี้ รวมทั้ง เป็นการปลูกฝังและ เสริมสร้างคุณธรรมแก่พลเมืองของชาติอีกด้วย

ดังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชดำรัสเกี่ยวกับคุณธรรมสำหรับคนไทยทุกคนได้ยึดถือปฏิบัติไว้ 4 ประการ ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมเด็จพระบรมชนกนาถและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ วันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๕ ดังนี้

... คุณธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติมีอยู่สี่ประการ

ประการแรก คือ การรักษาความซื่อ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็น ประโยชน์และเป็นธรรม

ประการที่สอง คือ การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความซื่อ ความดีนั้น

ประการที่สาม คือ การอดทน อดกลั้นและอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความซื่อสุจริตไม่ว่า จะด้วยเหตุประการใด

ประการที่สี่ คือ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริตและรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้าน เมือง

คุณธรรมสี่ประการนี้ ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝังและบำรุงให้เจริญงอกงามขึ้นโดย ทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุขความร่มเย็นและมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนา ให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์... (อ้างถึงใน ยนต์ ชุ่มจิต ๒๕๒๖: ๔๐)

การที่จะปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดขึ้นแก่เยาวชนและประชาชนนั้น ภาษาไทยนับเป็น เครื่องมือที่สำคัญมาก เพราะภาษาไทยเป็นเครื่องมือสื่อสารของประชาชาติไทย ดังที่ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (๒๕๒๓: ๒) กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไทยไว้ว่า ชาติต้องมี ภาษาของตนเอง จะใช้ภาษาของคนอื่นติดต่อราชการและกิจการใหญ่ของชาติอย่างไรได้ การขาดภาษาเป็นการขาดเอกลักษณ์ที่สำคัญอย่างยิ่ง การมีภาษาของตนเองใช้ในกิจกรรมของ ตนทำให้คนในชาติสำนึกว่า แต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของชาติของตน

ในวิชาภาษาไทยการสอนวรรณคดี นับว่ามีความสำคัญยิ่ง ดังที่ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย (2523: 157) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวรรณคดีไว้ว่า วรรณคดี เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ เพราะ เป็นผลงานที่บรรพชนได้สร้างสรรค์กันมาทุกยุคทุกสมัย สะสมกันมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้และยังต้องมีวรรณคดีที่สืบต่อเนื่องกันไปอีก ในการเรียนการสอน ภาษาไทยนั้น ถือว่าการสอนวรรณคดีเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งซึ่งขาดไม่ได้

วรรณคดีไทยนอกจากจะมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนในฐานะเป็นมรดกทาง วัฒนธรรมแล้ว วรรณคดีไทยยังให้ประโยชน์แก่ผู้ศึกษาหลายประการ ดังที่ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2523: 50-52) ได้กล่าวไว้สรุปได้ ดังนี้

1. ประโยชน์ด้านภาษา เพราะถ้อยคำที่ใช้ในวรรณคดีนั้น เป็นการใช้อย่าง สร้างสรรค์ สามารถแสดงพัฒนาการทางอารมณ์ชั้นประณีตชั้นวิจิตรได้ การศึกษาวรรณคดีจึง เท่ากับ เป็นการศึกษาวรรณคดีที่ถึงเท่ากับ ภาษารวมไว้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป

2. ประโยชน์ด้านศิลปะ วรรณคดีมีลักษณะ เป็นศิลปะที่ซับซ้อนอย่างยิ่ง น่าศึกษา เป็น ศิลปะที่แสดงถึงธรรมชาติของสังคมมนุษย์ ทำให้เกิดความเข้าใจจิตใจมนุษย์ในระดับที่ประณีตลึกซึ้ง และทำให้แลเห็นสมรรถภาพของมนุษย์ในด้านที่จะแสดงออกโดยอาศัยความสุนทร เป็น เครื่องมือ

3. ประโยชน์ด้านความเข้าใจชีวิต ความเข้าใจและเข้าถึงวรรณคดี ก็คือ เข้าถึง การสื่อสารระดับสูงของมนุษย์ อีกทั้งวรรณคดียังให้ประสบการณ์แก่มนุษย์ในด้านต่าง ๆ

ในวรรณคดีนอกจากจะให้ความรู้ ความคิด และศิลปะในด้านต่าง ๆ แล้ว วรรณคดี ไทยส่วนมากยังมีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาอย่างใกล้ชิด ไม่ลักษณะใดก็ลักษณะหนึ่ง ดัง นิพนธ์ สุขสวัสดิ์ (2518: 16) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับพุทธศาสนาในแง่ต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. วรรณคดีแสดงให้เห็นถึงหลักธรรมทางพุทธศาสนา เช่น สิล 5 ในเรื่อง ไตรภูมิพระร่วง กุศลกรรมในเรื่องลิลิตพระลอ

2. วรรณคดีแสดงให้เห็นถึงความเจริญแห่งพุทธศาสนา เช่น ศิลาจาริกของพ่อขุนราม คำแหง

3. วรรณคดีแสดงให้เห็นถึงพิธีกรรมทางพุทธศาสนา เช่น พระราชพิธีสิบสองเดือน
ขุนช้างขุนแผน
4. วรรณคดีแสดงให้เห็นถึงปูชนียวัตถุสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา เช่น
บุญโผบาทคำลั่นท์ นีราศพระบาท
5. วรรณคดีแสดงเรื่องราวของพระพุทธเจ้าในอดีตชาติ เช่น สมุทรโฆษคำลั่นท์
เสื่อโคคำลั่นท์
6. วรรณคดีแสดงเรื่องราวในพุทธประวัติ เช่น ปฐมสมโพธิกถา
7. วรรณคดีแสดงเรื่องราวของพุทธสาวก เช่น พระมาลัยคำหลวง

จะเห็นว่าวรรณคดีไทยมีความผูกพันกับพุทธศาสนาอย่างเหนียวแน่น ดังนั้นในวรรณคดีไทยมักมีการสอดแทรกเกี่ยวกับคุณธรรมลงในส่วนต่าง ๆ ของวรรณคดีไม่ว่าจะเป็นแนวคิดของเรื่อง ลักษณะนิสัยของตัวละคร บทสนทนาหรือส่วนอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะ คุณธรรมเป็นส่วนสำคัญในการอบรมสั่งสอนศีลธรรมแก่มวลชน ผู้สร้างสรรค์งานวรรณคดีจึงนิยมที่จะ เสริมสร้างหรือเสนอแนวคิดทางพุทธศาสนาเข้าไว้ดัง สุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์ (2525: 15) ได้เสนอข้อคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า การชี้แนะแนวคิดทางพุทธศาสนาสอดแทรกไว้ในวรรณคดีถือเป็นมงคล และเป็นกุศโลบายที่ได้ชี้ทางให้ผู้อื่นไปสู่สวรรค์ วรรณคดีไทยจึงมักทำหน้าที่อบรมสั่งสอนศีลธรรมไปพร้อม ๆ กับให้ความบันเทิงใจ

ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนภาษาไทย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมให้แก่เยาวชนและสังคม เพราะการที่ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าและมีความสงบสุขได้นั้น ต้องเนื่องจากพลเมืองของชาติมีความ เจริญพร้อมในด้านจิตใจ และการที่พลเมืองจะมีความเจริญทางด้านจิตใจนั้น ก็ด้วยอาศัยคุณธรรมเป็น เครื่องยึดเหนี่ยวขัดเกลา ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์คุณธรรมของตัวเอกในวรรณคดีที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ว่ามีคุณธรรมใดปรากฏอยู่บ้าง เป็นคุณธรรมในลักษณะใดและมีประมาณมากน้อยเพียงใด โดยศึกษาเปรียบเทียบกับวรรณคดีฉบับสมบูรณ์ เพื่อผลสืบเนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ จะช่วยให้ครูได้เกิดแนวทางในการสอน โดยการใช้วรรณคดีมาปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมแก่นักเรียนและเพื่อให้นักเรียนได้เกิดแนวคิดมีหลักในการประพฤติปฏิบัติตนจะได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์คุณธรรมของตัวเอกในวรรณคดีที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมของตัวเอกในวรรณคดีที่ปรากฏจากหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับที่ปรากฏจากวรรณคดีฉบับสมบูรณ์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์คุณธรรมของตัวเอกในวรรณคดีที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในวิชาบังคับ ซึ่งได้แก่ พระร่วง จากบทละครว่าเรื่อง พระร่วง พระอภัยมณีจากนิทานคำกลอน เรื่องพระอภัยมณี ขุนแผนจากเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน หนุมานจากบทละคร เรื่องรามเกียรติ์ สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชจาก เรื่องราชาธิราช และ จุล่งจาก เรื่องสามก๊ก และวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณธรรมของตัวละครดังกล่าวที่ปรากฏในวรรณคดีฉบับสมบูรณ์ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์คุณธรรมจากข้อความคำพูด ความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร หรือการบรรยายของผู้ประพันธ์และอื่น ๆ ที่แสดงถึงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนด

คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ

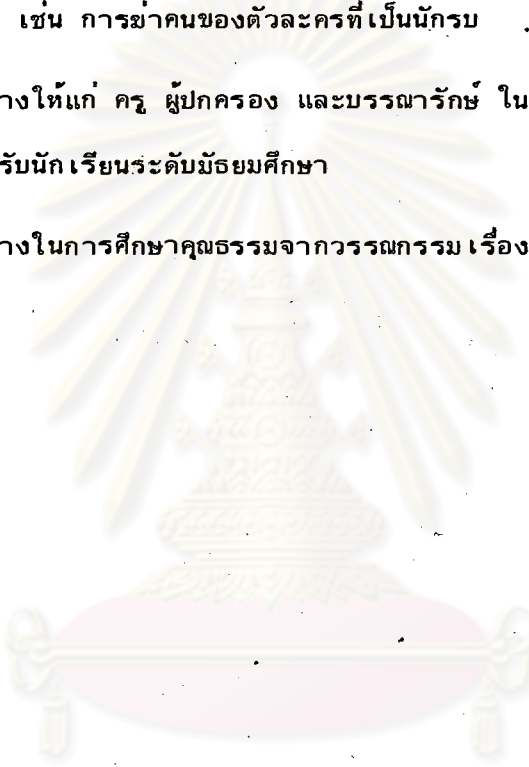
คุณธรรม หมายถึง คุณงาม ความดี ความควรกระทำ และความถูกต้อง ที่ได้สะสมไว้ในความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจของบุคคล และเป็นแรงผลักดันให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องและดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคมและบุคคลทั่วไป

ตัวเอกในวรรณคดี หมายถึง ตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นคนหรือสัตว์ก็ตาม

หนังสือเรียน หมายถึง หนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ ซึ่งเป็นวิชาบังคับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ของกระทรวงศึกษาธิการ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับครูภาษาไทยในการปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมให้แก่
นักเรียนระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจพฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีตามสภาพบทบาทของ
ตัวละครในเรื่องนั้น ๆ เช่น บทบาทเป็นนักรบ ตัวอิจฉา บางครั้งเราอาจได้ผลสรุปที่ขัดจาก
สภาพบ้างเป็นข้อจําเป็น เช่น การฆ่าคนของตัวละครที่เป็นนักรบ
3. เป็นแนวทางให้แก่ ครู ผู้ปกครอง และบรรณารักษ์ ในการพิจารณาเลือกหนังสือ
อ่านประเภทต่าง ๆ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
4. เป็นแนวทางในการศึกษาคุณธรรมจากวรรณกรรม เรื่องอื่นต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย